

Mevrouw Hafidjan Rahman-Bakridi (schoondochter van Munshi Rahman Khan in Suriwame)

Een prominente immigrant

Leraar, dichter en schrijver Munshi Rahman Khan

Dui jati Bharat se aye

Twee gemeenschappen kwamen uit India

Hindu Musalman kahlaye

zij heetten hindoes en moslim

Rahi priti donahun me bhari

Tussen hen bestond een grote liefde

Jaise dui bandhu ek mahtari

zoals tussen twee broers van één moeder

(Vers 5 uit Doha Shikshavali)

Munshi Rahman Khan met vijf zonen

Doha Shikshavali (1953) en *Gyan Prakash* (1954) zijn de eerste dichtbundels in Suriname in het *devanagri* schrift (schrift van het Hindi). Munshi Rahman Khan geldt als de eerste Hindostaanse dichter en schrijver in Suriname. Naast de twee uitgegeven bundels schreef hij vele gelegenheidsverzen en verhalen. Hij prefereerde het Hindi omdat hij meende dat hij met het gebruik van deze taal de broederschap tussen hindoes en moslims, zoals die in de contractperiode was ontstaan, kon vasthouden en begrip en waardering voor elkaars religie kon stimuleren. Hij las uit een Koran in het Hindi en schreef zelf een biografie van de Heilige Profeet Mohammed in het Hindi. Ook schreef hij een autobiografie, *Jivan Prakash* (Levenslicht).

Rahman Khan (1875-1972) kwam in 1898 met het Engelse schip *Avon* als jongeman vanuit het toenmalige Brits-Indië aan in Suriname om er als contractarbeider te dienen. Hij werd tewerkgesteld op de plantage Lust en Rust. In eigen land was hij als onderwij-

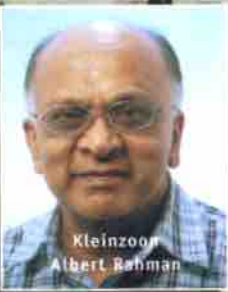
zer (munshi) werkzaam. "Hij is samen met een aantal vrienden naar Suriname gekomen. De *arkatia's* (wervers) hadden hen met mooie verhalen gelokt. In Suriname zou iedereen uit gouden *lota's* (bekers) drinken en uit gouden *thali's* (schalen) eten. Hij heeft vaker laten merken dat hij teleurgesteld was. Maar toen hij eenmaal een gezin had gesticht, is hij niet meer naar India teruggegaan," zegt mevrouw Hafidjan Rahman - Bakridi (85), schoondochter gehuwd met zoon Chotekhan en het enige nog in leven zijnde familielid van de tweede generatie van de familie Rahman Khan. Na zijn contractperiode werkte Rahman Khan enige tijd als opzichter. Hij vestigde zich op Dijkveld.

Munshi Rahman Khan had zeven kinderen, vijf zoons en twee dochters. Zoals in die tijd gangbaar in een Hindostaanse familie, draaide het vooral om de zoons. De dochters zouden immers na te zijn gehuwd in een andere familie overgaan. Mw. Rahman: "Hij was wel een lieve schoonvader en ik

mocht nadat ik getrouwd was nog naar school gaan. Ik hield van leren. Ik was nog jong toen ik trouwde, 12 jaar. Eigenlijk ging mijn zus trouwen met een van de zoons en toen de familie mij zag, wilden ze dat ik met de andere zoon ging trouwen. Mijn schoonvader zei dat het goed was als twee broers met twee zussen trouwden, dan konden ze beter met elkaar opschieten en was er meer harmonie in de familie. Ook twee andere broers van mijn man waren met twee zussen getrouwd. Mijn schoonmoeder was wel streng. Ik moest op de kinderen passen als iedereen op het veld ging werken en daarom kon ik vanaf mijn 14e niet meer school." Mw. Rahman vertelt dat zij wel veel bleef lezen, vooral in de kamer van haar schoonvader, wanneer ze die moest schoonmaken. "Hij had veel boeken en bewaarde ze in een metalen kast. Dan konden ze niet door houtluizen worden aangevreten."

Ook in Suriname hield Munshi Rahman Khan zich met lesgeven bezig. Zijn kleindochter, mw. A. Suliman-

Uitreiking van koninklijke onderscheiding aan Rahman Khan

Kleinzoon
Albert Rahman

Rahman, herinnert zich hem altijd lezend, schrijvend of lesgevend. "Het balkon van het huis van mijn *aja* (grootvader) was altijd vol met mensen. Iedereen die Hindi wilde leren, kon komen. Hij was gastvrij. Uit de buurt en van verder kwamen mensen. En hij maakte geen enkel verschil tussen hindoes en moslims. Hij was ook niet streng religieus. Wel ging hij iedere vrijdag met mijn vader naar de moskee. Mijn vader, Karamatkhan, was zijn tweede zoon en de eerste *moulvi* (moslimgeleerde) in Suriname; hij was bijna 40 jaar imam." Albert Rahman, zoon van Chotekhan, en zijn moeder vertellen ook over de grote hoeveelheid mensen die in het huis te Dijkveld kwamen leren. "Er waren meer hindoes, want in die buurt woonden ook veel meer hindoes dan moslims. Veel waren uit panditfamilies en zijn nu zelf vooraanstaande pandits." Munshi Rahman Khan was ook een vooraanstaand kenner van het Ramayana, een van de heilige boeken van de hindoes. "Er waren mensen die aan mijn aja zeiden dat hij pandit kon worden, maar dat wilde hij niet," zegt Albert.

Zijn schoondochter vertelt dat Rahman Khan goede posities aangeboden kreeg. "Hij hoefde alleen zijn naam in het Nederlands te schrijven en dan zou hij al goed werk kunnen krijgen, maar hij weigerde in een andere taal dan het Hindi te schrijven." Hij schreef een gedicht naar aanleiding van de overstroming in 1953 in Nederland. "Daardoor merkte je dat hij zich niet alleen solidair voelde met zijn eigen mensen, maar dat zijn oriëntatie breder was," zegt kleinzoon Albert Rahman. Dat gedicht stuurde hij in het Hindi naar de Koningin. Ook had Munshi Rahman Khan een gedicht, *Ishvar ka yash*, geschreven waarin geen enkele lipklank voorkwam. En om dat te bewijzen, deed hij bij het voordragen een kopspeeld tussen zijn lippen die gedurende de voordracht netjes op zijn plaats bleef.

Munshi Rahman Khan werd bijna honderd jaar. Voor zijn verdiensten op letterkundig gebied werd hij door Koningin Juliana benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Hij werd ook onderscheiden door de Suri-

mw. A. Suliman-Rahman (kleindochter)

naamse Moslim Organisatie en op 5 juni 1987 (Immigratiedag) stelde de Hindostaanse vereniging Nauyuga in Suriname de *Rahman Khan prijs* in die om de vijf jaar zou worden uitgereikt aan personen die zich verdienstelijk hebben gemaakt op het gebied van Sarnami, taal- of letterkunde.

De prijs werd eenmalig uitgereikt aan Jit Narain (Sarnami dichter) en aan Michiel van Kempfen (Nederlandstalige schrijver).

Zie ook het Hindorama themanummer Immigratie van juni 1998